

رام ۲۱

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

بیست و یکم فروردین

بیست و یکم فروردین پیش از هرچیز با دیوانسالاران بزرگ ایرانی و سازمان دهندگان نامدار اجتماعی است که دامنه‌ی اثرشان از حریم ایران زمین نیز فراتر رفته است. دو نمونه‌ی برجسته‌اش عبارتند از خواجه نظام‌الملک معمار دولت سلجوقی که در آدینه ۲۱ فروردین ۳۹۷ خورشیدی در نوغان توس (مشهد امروزی) زاده شد، خواجه احمد بناکتی که در همین روز به سال ۶۶۱ از دنیا رفت. او صدراعظم قویلی قآن و بنیان‌گذار دیوانسالاری دولت یوآن در چین بود و نظم اقتصادی و اداری دولت مغولان در این قلمرو را برقرار ساخت. در پیوند با همین چهره‌ها باید از نستوریوس بنیانگذار مسیحیت نستوری (رسمی‌ترین شاخه‌ی ایرانی مسیحیت) نیز یاد کرد که در همین روز به سال ۴۲۸ به مقام سر اسقفی قسطنطنیه رسید.

خواجه نظام‌الملک (راست)

و نستوریوس (چپ)

این روز در ضمن سالگرد کشمکشها و درگیریها و جبهه‌آرایی‌های سیاسی هم هست. در چهارشنبه بیست و یکم فروردین سال سوم هجری جنگ مسلمانان با یهودیان بنی قینقاع در مدینه آغاز شد. در ۱۲۰۰ خورشیدی به دنبال بالا گرفتن جنبش استقلال‌طلبانه‌ی یونانی‌ها و جنگهایشان با ترکهای عثمانی، گریگوری پنجم سراسقف قسطنطنیه به خاطر هواداری از شورشیان یونانی به دستور خلیفه به دار آویخته شد و جسدش را در بسفر انداختند.

درست صد سال بعد در همین روز (۱۳۰۰) رضا خان سردار سپه که در آن زمان فرمانده دیویزیون قزاق بود، در بیرون دروازه دولت در حضور احمدشاه و هیئت وزیران و سفیران خارجی رزمایشی اجرا کرد و قدرت‌نمایی کرد. نتیجه‌اش سه سال بعد در همین روز (۱۳۰۳) به بار نشست و آن زمانی بود که مجلس صدارت مستوفی‌الممالک که مورد نظر احمد شاه بود را پذیرفت و رضا خان را به صدر اعظمی بازگرداند.

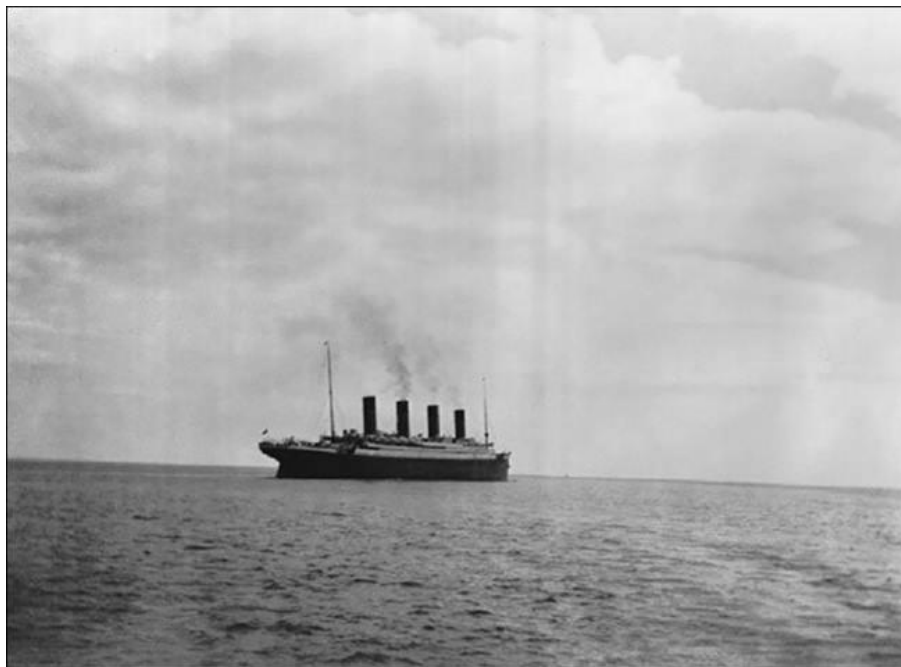
به بسفر افکندن جسد گریگوری پنجم در نقاشی پیترو فون هس

چهل و یک سال پس از این جریان، در بیست

و یکم فروردین ۱۳۴۴ یکی از اعضای همان طبقه‌ی نظامی قصد جان پسر همین سردار سپه را کرد و آن هنگامی بود که رضا شمس‌آبادی در کاخ مرمر محمدرضا شاه را ترور کرد، اما چالاکی شاه جوان جانش را نجات داد و از این حمله آسیب مرگباری ندید.

در خارج از مرزهای ایران زمین این روز با چند رخداد نظامی و یا فرهنگی مصادف بوده است. یکی که نقش عامل انسانی در آن کمینه بوده، عبور ستاره‌ی دنباله‌دار هالی از پنج میلیون کیلومتری زمین است که در ۲۱ فروردین سال ۲۱۶ خورشیدی رخ داد. در بقیه آدمیان نقش بیشتری داشتند: در ۱۲۴۰ جنگهای داخلی آمریکا آغاز شد، در ۱۳۲۰ فاشیستها در بالکان به قدرت رسیدند و دولت کرواسی را تاسیس کردند که تا چهار سال بعد به روایتی سیصد هزار تن از یهودیان و صربها و گولی‌ها را کشتار کرد.

رخدادهای علمی فرهنگی هم در این روز اندک نبوده است. ملکه آن در این روز (۱۰۸۹) اولین فرمان برای رعایت حقوق مؤلف را در انگلستان صادر کرد. در ۱۲۸۳ عارف انگلیسی آیستر کراولی «کتاب قانون» خود را منتشر کرد، هشت سال بعد (۱۲۹۱) کشتی تایتانیک سفر نافرجام خود را آغاز کرد، در ۱۳۰۴ اسکات فیتزجرالد کتاب «گتسی بزرگ» را منتشر کرد، و نخستین انسان که یوری گاگارین باشد به فضا پرتاب شد (۱۳۴۰).

آخرین عکس به جا مانده از کشتی تایتانیک پیش از آن که غرق شود.

در همین روز (۱۳۵۰) تیم پینگ پنگ آمریکا برای مسابقه به چین رفت و به این ترتیب روابط بین دو کشور به شکلی غیررسمی از سر گرفته شد و شکلی تازه از روابط بین‌الملل آغاز شد که آن را دیپلماسی پینگ‌پنگ می‌نامند. یک سال بعد به میمنت این قضیه چینی‌ها به طور تصادفی در معبد خیزران در شانگ دونگ نسخه‌هایی کهن از دو متن مهم «هنر جنگ» سون تسه و «رساله‌ی نظامی» سون بین را کشف کردند. در ضمن در همین روز ۷۴ کشور پیمان منع سلاحهای بیولوژیک را امضا کردند.

زادگان انیرانی بیست و یکم فروردین عبارتند از کوزیمو دِ مدیچی سیاستمدار ایتالیایی (۷۶۸)، هوگو گروتیوس حقوقدان و فیلسوف (۹۶۲)، ژوزف پولیتزر ادیب (۱۲۲۶)، عمر شریف هنرپیشه‌ی مصری (۱۳۱۱)، و استیون سیگال هنرپیشه‌ی آمریکایی (۱۳۳۱). در مقابل در این روز ژوزف لویی لاگرانژ ریاضیدان و منجم (۱۱۹۲)، اگوست لومیر بنیانگذار فناوری سینما (۱۳۳۳)، و تیار دو شاردن فیلسوف (۱۳۳۴) درگذشتند.

تیار دو شاردن

عمر شریف

امیلیانو زاپاتا

امیلیانو زاپاتا شورشی نامدار مکزیکی هم در همین روز (۱۲۹۸) در مورلوس در کمینگاهی به قتل رسید و فرانکلین روزولت تنها رئیس جمهور آمریکا که چهار بار در مقام خود انتخاب شده بود و فاتح واقعی جنگ جهانی دوم بود، در همین روز (۱۳۲۴) درگذشت و معاونش هری ترومن زمام امور را به جایش در دست گرفت. مناسبت: اگر قرار باشد روزی را به عنوان روز وزارت و دیوانسالاری در ایران تعیین کنیم، بیست و یکم فروردین به خاطر پیوندش با نظام‌الملک و احمد بناکتی روزی مناسب است. و سزاوار هم هست که چنین کنیم، چون ساختار این نهاد در تاریخ ایران ریشه دارد و آشنایان به جامعه‌شناسی تاریخی می‌دانند که از ایران زمین به سرزمینهای همسایه‌مان انتقال یافته است.